

NË NATYRË

NË NATYRË

Hyrje

Natyra e Rajonit të Prizrenit paraqet një mundësi të shkëlqyeshme të eksplorimit, argëtimit dhe kënaqësisë për cilindo vizitor. Përveç rëndësisë ekzistenciale që ka për banorët e vendit, një natyrë e tillë e pasur me male, ujëra, fusha, është një thesar i pafundmë për pothuajse të gjitha aktivitetet e kërkuara nga të interesuarit: male të pasura me bimësi të rralla, peizazhe mahnitëse, mrekulli të natyrës në gjendjen e tyre të natyrshme, liqene, lumenj e shpella; ecje në male, çiklizëm malor, skijim, pastaj gjueti, peshkim, vrojtim si dhe traditën e wine routes, të cilën të pasionuarit e verës cilësore, të bërë për tregun e gjerë ose për nevoja më të ngushta, nuk do të duhej ta shmangnin në asnjë mënyrë. Një person i dhënë pas natyrës dhe të të gjitha të mirave që ajo dhuron, do të gjejë tek atraksionet tona turistike, si Sharri e Mirusha, një përvojë nga e cila s'do të dëshirojë t'i mbeten vetëm kujtime, por edhe ta përsërisë.

Por, e gjithë kjo natyrë kaq e pasur nuk do të kishte kuptim pa një bujqësi po ashtu të pasur. Pemë dhe perime të cilësisë së lartë, për të cilat po ashtu organizohen edhe festivale, do të gjeni në tërë territorin. E assesi nuk duhet harruar një produkt tjetër, për të cilin krenohet ky vend: djathin e Sharrit. Pa të cilin nuk ka kuptim një tryezë ushqimi.

ATRAKSIONE

SHARRI

Malet e Sharrit - Kanë diversitet biologjik mjaft të theksuar. Flora dhe vegjetacioni janë të pasura me lloje të ndryshme. Në mesin e tyre, 86 sosh janë me rëndësi ndërkombëtare, 26 lloje në “Listën e Kuqe” europiane të shtazëve dhe bimëve të rrezikuara dhe 32 janë në “Listën e Kuqe” të bimëve të rrezikuara sipas IUCN-it. Sipas IUCN (Unionit botëror për Ruajtjen dhe Konservimin e Natyrës) Parku Kombëtar Malet e Sharrit është evidentuar në listën ndërkombëtare të zonave të mbrojtura. Klima kontinentale, me dimra të gjatë dhe reshje të mëdha të dëborës dhe verëra të freskëta.

Parku Nacional i Sharrit - Është 390km². Biodiversiteti ka karakteristika të Ballkanit dhe Mesdheut, duke e bërë atë të pasur në florë e faunë në kuptimin e llojeve endemike e të rralla.

Parku ka disa liqene akullnajash, ndër të cilët më të njohurit janë liqenet e Livadicës dhe Jazhincës. Numri më i madh i thellimeve akullnajore ndodhet në rrëzën e majave më të larta, në pjesën më jugore të territorit të parkut nacional, të Bistrës, Livadicës, Çukës së Liqeve, ndërsa grupi më numerik është nën majën e Piribregut (2.522m), e njohur me emrin Vrime e Berevcit. Pastaj theksohen thellimet cirkore të Çuka e liqeneve dhe Livadica. Vala e Demir Kapisë që është me fund të gjerë dhe anët plotësisht të pjerrëta përfaqëson formën më të njohur fosile të ultësirës akullnajore në Sharr, i gjatë është rreth 1,5 km. Parku Nacional Mali Sharr ka klimë lindore kontinentale.

Liqenet e Sharrit - Liqenet glacialë janë një prej bukurive të rralla të vendit. Gjenden në lartësinë mbidetare mbi 1900m. Liqeni i Livadicës, 2173 m mbi nivelin e detit, ka një gjatësi prej 230 metra, gjerësi 120 dhe thellësi 7.3m. Liqene të tjera: Liqeni i Jazhincës, Gornjasellës, Karanikollës, Miskovës, Bezdankës, etj. Liqeni i zi është liqeni më i izoluar i Maleve të Sharrit, ka përmasat e një bazeni, me ujë të pandryshueshëm dhe thellësi 3.5m.

MIRUSHA

Ujvara e Mirushës - Shtrihet përgjatë rrjedhës së lumit Mirusha, e cila ka gdhendur një kanion të gjatë rreth 10 km, duke krijuar edhe 16 liqene lumi me 12 ujëvara. Ujëvara më lartësinë më të madhe është ao në mes të liqenit të gjashtë dhe të shtatë. Ka lartësinë prej 21 metrash. Ujëvarat mes liqeneve, peizazhi, shkëmbinjët dhe shpellat paraqesin një atraksion të vërtetë turistik.

Lumi Mirusha – Është i gjatë 29 km, me derdhje në Drinin e Bardhë, në përbërje të të cilit ka 38 degë (përrenj). Shumëllojshmëria e pasurive natyrore është një argument shtesë për një bukuri të rrallë që ka ky vend. Ajo që e pasuron këtë peizazh është edhe lumi Mirusha dhe kanioni nëpër të cilin kalon ky lum, si një ndër bukuritë më të mëdha të Kosovës. Sipërfaqja e pellgut të Mirushës është 337.5km². Degët e Lumit Mirusha janë: Lumi i Biniqëve, Lugu i Prrockës, Lugu i Malishevës, Stopanica, Përroi i Bubavecit dhe Përroi i Kijevës.

Kanioni i Mirushës – 2 km poshtë lumit Mirusha gendet kanioni prej 16 liqenesh karstike lumore të madhësive të ndryshme të lidhura me ujëvara të larta deri 21 m. Anët e kanjonit në disa vende janë të thella e vertikale deri në 200 m.

Parku i Mirushës – gjendet në të dy anët e rrjedhës së lumit Mirusha që nga fillimi i kanionit deri gati në derdhjen e tij në lumin Drini i Bardhë. Sipërfaqja e territorit të mbrojtur të Parkut Regjional të Mirushës është 556 ha. Përgjatë territorit të Parkut të Mirushës kalon lumi Mirusha i cili gjatë rrjedhës së tij krijon 13 ujëvara dhe 16 liqene të cilët së bashku krijojnë një fenomen të rrallë morfohidrologjik, tepër atraktiv për vizitorë. Liqeni më i madh është liqeni i 16 (55m X 45m) me thellësi 5m. Ujëvara më e lartë është ajo në mes të liqenit 8 – 9, gjatësia e së cilës është 21m. Klima e rajonit të Mirushës është e butë kontinentale e ndikuar nga klima mesdhetare.

Liqenet e epërme – Në fillim thellësia e tyre është 1-3 m, ndërsa në liqenin e 8-të arrin deri në 6.5 m. Liqenet lidhen mes vete përmes ngushticave, pragjeve dhe thellimeve nga të cilat janë krijuar ujëvara, të cilat, bashkë me erozionin, bëjnë që liqenet të kenë tendencë të vazhdueshme thellimi. Gjerësia e kanionit në pjesën e epërme është e vogël nga liqeni i parë ku uji fillon të krijojë ujëvara dhe liqë në gjerësi të lumit 0.50-1m e cila deri në liqenin e fundit (i tetë) arrin gjerësi maksimale 3m.

Liqenet e mesme – Lartësia është rreth 100m nga liqeni i 13-të deri te liqeni i 8-të. Terreni është shumë i papërshtatshëm për vizitë për shkak të thellësive dhe formave të thepisura në mes të liqeneve. Thellësitë në mes ujëvarës 9-të dhe 10-të janë 6-9 m kurse lartësia e ujëvarës në formë muri në mes të liqenit 8-të dhe 9-të është 21 m dhe në mes të liqenit 9-të e 10-të është 9 m.

Liqenet e poshtme – Karakterizohen me gjerësi të ndryshme 50-60 m në mes të dy brigjeve. Liqejtë më të mëdhenj janë liqeni i 13-të dhe i 16-të (i fundit) me thellësi 5 -7m. Pas liqenit të 13-të ujëvara ka lartësi 3m me një rënie shumë të shpejtë në formë ujëvare që bie në liqenin e 14-të duke krijuar një ujëvarë 14 m të lartë në drejtim të liqenit të 15-të ku nga liqeni i 15-të me një lartësi të njëjtë bie në liqenin e 16-të ku edhe përfundon kanioni i Mirushës. Dimensionet e liqeneve nga i pari deri te i 16-ti, ndryshojnë varësisht nga sasia e ujit dhe reshjeve që bien në ujëmbledhësin e Mirushës.

SHPELLA E PANORCIT

Disa metra nën hyrje të shpellës ekzistojnë dy burime ujore të cilët sipas të gjitha gjasave, janë në lidhshmëri hidrologjike me shpellën. Në shpellë ka rjedhje të përhershme me oscilime të theksuara të prurjeve ujore. Pjesa e hulumtuar e shpellës

karakterizohet me zbrazëtira (boshllëqe) karstike me dimensione të konsiderueshme, por jo edhe me begati të veçanta të stolive speleologjike. Në dyshtemenë e kanalit vërehen depozitime të konsideruara të zajeve me përbërje litologjike heterogjene. Kjo shpellë është në procedurë për vënie nën mbrojtje.

DRINI I BARDHË

Me një gjatësi 111 km nëpër tërë territorin e Kosovës dhe me një hapësirë derdheje prej 4860 km², ai hyn në Prizren nga veriu dhe vazhdon drejt jugperëndimit në Shqipëri në Detin Adriatik. Formon një liqe të vogël brenda kufijve të fshatit Dobrushë. Lumi përshkon edhe komunën e Rahovecit, rreth 30 km, si dhe është si kufi administrativ i komunave si: Prizrenit, Gjakovës, Malishevës dhe Klinës. Lumenjtë-përroskat të cilat derdhen në Drinin e Bardhë janë: lumi Ratkoc, Rimmik, Palluzhë, Hoçë etj. Drini i Bardhë ka prerë masivin gëlqeror Gradishin, duke formuar Grykën epigenike atraktive në gjatësi prej 450 m. Në kanion është ndërtuar Ura e Fshenjtë e cila është e gjatë 70 metra dhe lartësia prej harkut deri te shtrati i ujit është 30 m.

SHIJO NATYRËN

BJESHKATARIA

Në komunën e Prizrenit ka aktivitete të rregullta bjeshkatore-alpiniste. Afër fshatit Struzhë gjendet shtëpia bjeshkatore, e cila funksionon në kuadër të shoqatës së bjeshkatarëve Sharri; ofron akomodim dhe shërbime të ndryshme që ndërlidhen me aktivitetin e bjeshkatarisë. Disa nga majat të cilat pushtohen nga bjeshkatarët janë: Bistra, Maja e zezë, Kopilica, Vërtopi i vogël, Vërtopi i madh, Kara Nikolla, Shkarpa, Oshlaku, Koxha Ballkani, Ostrovica, Qereniku, Konjushka.

Maja e Konjushkës

Në majën e Konjushkës gjendet Liqeni Konjushka, i cili është liqeni më i lartë i maleve të Sharrit. Liqeni është afërsisht 100 m i gjatë, 70 m i gjerë dhe 50 cm i thellë. Ka një pozitë të bukur, gjendet në rrënjë të majës së Konjushkës. Pranë liqenit gjendet edhe një kasolle që është ndërtuar gjatë viteve të 70'ta, e cila ka shërbyer për gjueti të dhive të egra, pasi që në atë territor gjendet një numër tepër i madh i tyre. Lartësia mbidetare është 2422m.

Bistra 1

Gjendet në kufirin Kosovë - Maqedoni me faqe të kthyer kah Kosova në Bjeshkët e Sharrit. Kreshta e saj është në territorin e Kosovës. Lartësia e saj është 2651 metra. Kjo lartësi e bën majën e dytë më të lartë në Kosovë, pas majës së Gjeravicës. Gjatësia e shtegut të ecjes është 13 km.

Bistra 2

Gjendet në kufirin Kosovë - Maqedoni me faqen veriore të kthyer kah Kosova. Është një ndër majet e pakta, që kur nuk është e mbuluar me borë teknikisht është maje fare

e lehte për ngjitje, ndërsa gjatë kohës me borë kreshta mbulohet me akull dhe pjesa e fundit nën maje bëhet shumë e rrezikshme. Lartësia mbi detare, 2651m.

Kara Nikolla

Gjendet pranë qafës së Bozovicës, rajon që ndërlidh qytetin kosovar Prizrenin dhe qytetin maqedon Tetovën. Maja i ka dy faqe të pjerrëta. Lartësia mbidetare është 2409m.

Guri i Prevallës

Ngrihet mbi anën jugore të qendrës turistike, Prevallës, me lartësi mbi detare prej 1991m. Vërehet që nga fillimi i luginës së Zhupës. Maja është edhe fillimi i shpinës së gjatë të Bisticës, e cila lidhet me kreshtën e majës Bistra 2. Një nga faqet e majës ndan lumin e Bisticës së Prizrenit nga lumin Lepenc. Shpina në mes të Gurit të Prevallës e deri te rrënja e majës Bistra 2 kalohet për 25 min.

Shkarpa

Në rrëzë të majës në territorin maqedonas, në faqen jugore të majës, gjenden dy liqej, “Malo Karanikolsko Jezero” dhe “Veliko Karanikolsko Jezero”. Niveli mbi detar: 2479m.

Liqeni i Jazhincës

Gjendet në rrënjë të majeve Bistra 1 dhe Majës së Liqenit. Liqeni i Jazhincës e ka ngjyrë të errët të gjelbër sikur safir dhe është i rrethuar nga shkëmbinjë të mëdhenj. Gjatësia e përafërt e tij është 120 m dhe gjerësia e përafërt 80 m, me thellësi të madhe. Me ujë tepër të ftohtë, liqeni është i papërshtatshëm për not, edhe pse ka edhe të tillë që marrin guximin për t’u futur në te.

Liqeni i Zi

Gjendet në veri-lindje të liqenit të Jazhincës. Është liqeni më i izoluar i maleve të Sharrit; me përmasat e gjasojnë një baseni. Niveli i ujit është i pandryshueshëm, me thellësi 3.5 m. Ngjyra e liqenit është e zezë dhe kjo vjen nga shkëmbinjtë në sipërfaqen e ujit. Uji i këtij liqeni është më i ftohti nga të gjithë liqejtë. Gjatësia e përafërt e liqenit është 50m, gjerësia e përafërt është 25m, forma e liqenit i ngjan zemrës dhe është i rrethuar me shkëmbinj të mëdhenj.

Maja e Kleçit

Gjendet në kufirin Kosovë-Maqedoni. Nuk vërehet nga largësia, sepse e pengojnë majat përreth e posaçërisht Maja Kulla. Maja e Kleçit është pjesë e maleve të Sharrit.

Maja Kulla

Shtrihet në mes të luginës së madhe të lumit të Radeshës. Bora e saj nuk shkrihet deri në fillim të sezonit veror. Kulla i ndan dy luginat: luginën e lumit të Zagrejacit dhe luginën e lumit. Këta dy lumenj bashkohen në pjesën e përparme të Kullës dhe formohet lumi i Radeshës. Ka pozitë të mirë për vërtetim, ngase nga e majta dhe e djathta gjenden dy luginat, në anën e përparme gjendet luginat e madhe e Radeshës dhe vet fshati Radeshë, ndërsa në anën e pasme ndodhet gropa e Kleçit.

Liçeni i Ulët

Është përafërsisht 15 metra i gjatë dhe 8 metra i gjerë, me një thellësi prej 70 cm. Gjendet në rrënjët e majës së Gurit të Çarë. Ka nivelin më të ulët mbidetar.

Ujëvara e madhe e Bisticës

Gjendet përafërsisht 15 minuta ecje mbi Liçenin e Ulët. Ujëvara e madhe njëkohësisht është edhe fundi i ujëvarave të Bisticës, e cila ka shumë ujëvara të vogla. Ujëvara e madhe është e lartë përafërsisht 13 m, ndërsa mbi të është edhe një ujëvarë rreth 3m e lartë.

Burimi i Bisticës

Gjendet në një gropë apo ulluk të gjerë, mbi të cilin është maja Gushbaba, ndërsa në të majtë të saj gjendet maja Bistra 2. Uji në këtë burim natyrisht është shumë i ftohtë, aq sa nuk mund pihet gjysmë gote menjëherë.

Maja Guri i Çarë

Është maja më e afërt prej fshatit të Prevallës; gjendet në jugperëndim të saj. Ka formë piramide. Ka një shpinë, e cila lidhet me Majën Konjushka dhe Prevala vërehet nga maja. Në këtë maje jetojnë grupet më të mëdha të dhive të egra. Kjo maje më tërësi shtrihet në territorin e Kosovës.

Maja e Vogël

Gjendet shumë pranë Majës së Zezë dhe shtrihet në kufirin Kosovë - Maqedoni. Emrin e ka marrë për shkak të asaj se kur vështrohet nga gropa e Konjushkës duket mjaft e vogël në krahasim me majet përreth.

ÇIKLIZMI MALOR

Dragashi është njëra prej komunave që ofron mundësi të shumra të çiklizmit malor. Të një rëndësie të veçantë janë: Shtegu Brod – Shutman; shtegu Restelicë – IRJ e Mqedonisë; shtegu rreth e përqark Brutit. Në Opojë ka në shteg eksplorimi të fshatrave, duke u nisur nga fshati Bellobrad, me një gjatësi rreth 11.5 km.

ECJA NË MALE

Ecja në malin Koritnik

Në të shumtën e kohës gjatë vitit maja e malit është e mbuluar me borë. Shtegu fillon pas fshatit Rapçë; lartësia fillestare: 950 metra; pika më e lartë: 2395 metra; gjatësia: 13.07 km.

Ecja përgjatë lumit Radeshë

Ndjek një lumë përmes një pylli ahu deri në përfundim të njërës anë të grykës e më pas del përgjatë një lumi të ndarë që del nga një grykë e afërt. Shtegu ndjek një lak dhe e ofron mundësinë e përfundimit të shëtitjes duke ecur përmes pjesës kryesore të Radeshës. Nisja bëhet nga fshati Radeshë, lartësia fillestare: 1350 metra; pika më e lartë: 1550 metra; gjatësia: 4.95 km.

Ecja Brod - Mali Çule

Ecja fillon me ngjitje të menjëhershme dhe ka disa zona të rrafshëta. Ka shumë shtigje të vogla që degëzohen nga shtegu kryesor i barinjve. Mali Çule mund të shihet në çdo kohë duke e lehtësuar navigimin në drejtim të duhur. Nisja: fshati Brod; lartësia fillestare: 1384 m; pika më e lartë: Mali Çule - 2220 m; largësia: 5.76 km.

Brod - kalimi i vjetër me IRJM-në

Ecje sfiduese, me mundësinë e përfundimit të parakohshëm, përmes një shtegu më të shkurtër. Pika e nisjes: mali Çule (shëtitja e gjatë); lartësia fillestare: 1384 m; pika më e lartë: 2265 m; gjatësia: 15.76 km.

Baçka - Brod

Baçka ka pak familje që jetojnë në të gjatë dimrit. Pika e nisjes: fshati Baçkë; lartësia fillestare: 1250 m; pika më e lartë: 1470 m; largësia: 7.34 km.

Brod - liqeni Shutman

Një prej ecjeve më të njohura në rajonin e Brodit. Kjo shëtitje mund të kombinohet edhe me dy ecje të tjera në rajon: Mali Vracë ose ecja te 3 Majat, të cilat fillojnë dhe përfundojnë te liqeni Shutman. Pika e nisjes: Hoteli “Arxhena”; lartësia fillestare: 1384 m; pika më e lartë: 2120 m; largësia: 8.82 km.

VROJTIMI I ZOGJVE

Territore vrojtimi janë: derdhja e lumit Drin, Malet e Sharrit (Prizren), Brod (Dragash), Guri i Dollocit (Suharekë), Bjeshka e Zatriqit (Rahovec), Ujëvara e Mirushës (Malishevë). Në Limth te Guri i Zi është ndërtuar një pikë kampimi. Zogjtë më karakteristike: Shqiponja e maleve, cingrri i natës, zvarritësi krahëkuq, huta; çapka e përhimtë, lejleku, thëllënza.

GJUETIA

Rajoni i jugut konsiderohet si relativisht i pasur me kafshë për gjah. Gjuetia është e lejuar prej datës 15 tetor- 15 shkurt. Kafshët e lejuara për gjah janë: derri i egër, lepuri, dhelpra, ujku, pula e egër, thëllëza e fushës dhe malit, fazanët. Pikat më të njohura të gjuetisë janë: Trumshi, Planëj, Pashtrik (Prizren); Gurra e Zezë, Kushnin (Prizren); Prevalla (Prizren); Kodra e Pikëllimës (Rahovec); Kodra e Zatriqit (Rahovec); Fshati Grejkoc (Suharekë); Fshati Duhle (Suharekë); Malet e Trepzës (Malishevë); Vargmalet e Berishës (Malishevë); pjesa e Opojës dhe Gorës jashtë Parkut Nacional.

INFO TË RËNDËSISHME

Bjeshkatori
Shoqata e Bjeshkatarëve Sharri- Prizren
Rr. Mimar Sinan p.n.;
20000 Prizren, Kosovë
044 11 34 56
info@shbsharri.com
www.shbsharri.com

Gjueti
Shoqata e gjuetarëve Hasi- Prizren
044 216 282 dhe 049 649 614 personi kontaktues Sadri Hoda
sadrihodaj@gmail.com
sadrihodaj@yahoo.com

Shoqata e Gjuetarëve "Ujëvara"- Malishevë (gjueti dhe peshkatori)
Sheshi: Adem Jashari p.n.
Mob: 044 77 17 17
shgju@hotmail.com
www.ujevera.com

Vrojtimi i zogjve
NGO "FINCH" - Prizren
Janina 79,
20000, Prizren
web. www.facebook.com/pages/Finch-NGO-OJQ
haxhinexha@yahoo.com
ngofinch@yahoo.com
Mob. 044 14 41 09 - Nexhmedin Ramadani
<http://www.ngofinch.com/>

Peshkatari
Shoqata e peshkatarëve Drini i Bardhë- Prizren
FB: Shpsr drini i bardh
044 26 64 31

TRASHËGIMIA KULTURORE NË ZË

Botues: EC Ma Ndryshe dhe gjashë komunitat e rajonit të Prizrenit

Ekipi redaktues: Arben Idrizi (redaktor), Vesel Hoxhaj dhe Hekuran Kabashi (historianë), Margarita Azizi (hulumtuese), Samir Karahoda (fotograf)

Dizajn, radhitje dhe shtyp: Scards (www.scards.com)

Përkthim: CITS

Ky publikim është realizuar në kuadër të projektit “Mbështetje për sektorin e turizmit në Rajonin Ekonomik Jug”, që përkrahet financiarisht nga Ministria për Punëve të Jashtme të Finlandës në suaza të projektit “Ndihmë Tregtisë”, implementuar nga Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP).

Të gjitha të drejtat e rezervuara ©

Prizren, Kosovë, 2015

